

Posudek na bakalářskou práci Jakuba Hladíka Listy, čtvrtletník pro umění a filosofii 1946-1948 (historie a vývoj časopisu, bibliografie)

Práce Jakuba Hladíka se skládá ze dvou částí. Druhou část tvoří anotovaná bibliografie tří (neúplných) ročníků časopisu Listy na stranách 43 až 75. Je sestavena podle bibliografických standardů, vypracovaná velmi pečlivě (soudím podle namátkové kontroly), opatřena autorským rejstříkem a jistě se stanou užitečnou pomůckou pro budoucí badatele. Jinak k ní těžko něco dodat.

První část práce tvoří charakteristika časopisu, tedy jeho zařazení do kontextu ostatních periodik věnovaných literatuře a kultuře, analýza jednotlivých ročníků a čísel, změn, jimiž Listy procházely (podtitul, změna periodicity a formátu, nástup druhého redaktora Jana Grossmana vedle Jindřicha Chalupického, který řídil Listy po celou dobu, změna vydavatele). Základní orientace Listů však zůstávala v podstatě stejná, politicky levicová (polemiky s katolíky) a umělecky tolerantní (požadavek svobody a pravdivosti je nadřazen požadavku stranickosti), blízká moderním literárním směrům (Skupina 42, Hostovský, Joyce, Kafka, francouzští surrealisté), filozofii lidské existence a otevřenému marxismu. Pro osudy časopisu bylo příznačné, že se nejprve dostal do potíží, protože národněsocialistické vedení Melantricha jej považovalo za komunistický, později proto, že byl poúnorovým ředitelem považován za existencialistický, a když se podařilo najít nakladatele, který respektoval jeho zaměření, Václava Petra, vyšlo už jen jediné číslo v říjnu 1948 (viz s. 21 a 34). Časopis, který otevřeně nejen proklamoval, ale i naplňoval "svobodný a zodpovědný projev umělecký", se pochopitelně přičil představám stranické kulturní politiky po únoru 1948. Oba jeho redaktori a naprostá většina přispěvatelů se ocitli za bariérou státem povolené literatury.

Domnívám se, že profil časopisu, který zde Jakub Hladík podává, je velmi přesný, psaný s dobrým historickým nadhledem (srovnání s Kritickým měsíčníkem, Tvorbou a dalšími dobovými časopisy) a schopností analyzovat a formulovat jednotlivé problémy (např. odlišení levice a stalinismu, Václav Černý versus Jindřich Chalupický, Chalupického rozpaky nad obnovením čistek v sovětské kulturní politice, jeho až naivní důvěra v marxismus a socialismus na jedné straně a požadavek svobodné diskuse a plurality na straně druhé). Zvláště oceňuji to, že autor zásadně odlišuje dnešní historický horizont a horizont dobový: "předeslala z dnešního pohledu poměrně opatrnou předmluvu" (s. 20), "píše z dnešního pohledu poměrně naivně Lehmann" (s. 22). Není to ani v současnosti zdaleka samozřejmý přístup.

Protože jsem oponent, je mojí povinností uvést připomínky. Je jich málo. Vedle opravdu ojedinělých překlepů ("třech částí", "druhého ročníků", na s. 27; "po svém nuceném odchodu do emigrace" na s. 37 - má být: do svého nuceného odchodu...) dávám k úvaze: "Tvorba (vedená S. K. Neumannem)" - myslím, že nemocný SKN se už prakticky na řízení časopisu nepodílel; otištění Kafky ve 3. čísle prvního ročníku - souběžně vyšel sborníček Franz Kafka a Praha (Siebenschein, Muir, Utitz, Demetz, 1947); "expresionistické básně Richarda Weinerja" - zde výjimečně není jasné, zda jde o charakteristiku redakce (Chalupecký vnímal Weinerja jako expresionistu) nebo Jakuba Hladíka, ale protože to asi není běžná charakteristika Weinerovy poezie, měla by se vysvětlit nebo vynechat; "v krajaňských strukturách (mimo jiné i ve čtvrtletníku Proměny)" - Proměny sice vydávala SVU, ale byl to exilový časopis a Radimský působil v exilových časopisech a vydával knihy v exilových nakladatelstvích; "jak jej formulovali marxisté" - k marxismu se hlásil i Chalupecký, tedy lépe ortodoxní komunisté, oficiální straničtí činitelé apod. Možná že by se u názvu časopisu mohly připomenout předválečné Listy pro umění a kritiku, rovněž vydávané v Melantrichu, případně i pozdější Literární listy a Listy. Vzhledem ke změně podtitulu Listů od druhého ročníku bych v názvu bakalářské práce neuváděl "čtvrtletník pro umění a filosofii".

To jsou ovšem spíše marginální připomínky a poznámky. Práce je dobře promyšlená a napsaná. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji známku výborně.

5. 9. 2011

Jiří Holý